

М. Ю. Шевченко

Житомирський державний університет імені Івана Франка
Науковий керівник: канд. філол. наук, викладач Ю. М. Нідзельська

Концептуальна метафора в сучасному англомовному релігійному дискурсі

Когнітивна лінгвістика впевнено зайняла своє місце в парадигмі сучасного мовознавства. Саме її виникнення і бурхливий розвиток на сучасному етапі є його характерною рисою. У лінгвістиці з'являються нові розвідки, спрямовані на дослідження мови у зв'язку з людиною, її пізнавальною діяльністю.

Актуальність дослідження обумовлена загальною спрямованістю сучасної науки на вивчення концептуальних метафор як ефективних інструментів пізнання світу.

Об'єкт дослідження – концептуальні метафори в англомовних релігійних текстах.

Предмет дослідження становлять мовні та мовленнєві засоби втілення релігійних концептуальних метафор, їх лінгвокогнітивні особливості.

Метою дослідження є вивчення концептуальних метафор у англомовному релігійному дискурсі, які спрямовані на позначення ментальної свідомості релігійної спільноти.

Завдання дослідження полягає в окресленні головних функцій концептуальної метафори у релігійному мовленні, виявленні основних напрямків метафоричного перенесення у релігійному дискурсі, визначенні їх маніпулятивного характеру.

Сучасні тенденції розвитку лінгвістичної науки надають пріоритет когнітивній лінгвістиці, яка підкреслює вагому роль мови в процесах пізнання й осмислення навколишнього світу та співвідношення мовних та концептуальних систем [4]. Серед відомих представників когнітивної лінгвістики варто назвати О. Бабушкіна, Р. Джакендоффа, О. Кубрякову, Р. Лакоффа, Дж. Лангакера, З. Попову, Л. Талмі та інших.

Особливе місце в когнітивній лінгвістиці зайняла теорія метафори. Дж. Лакофф, основоположник згаданого вчення, розглядає метафору як один з основних видів когнітивних моделей, механізм мислення та утворення концептуальної системи. Метафори концептуалізують різні сфери шляхом перенесення їх ознак з однієї концептуальної системи до іншої (зі сфери джерела до сфери мети) [1; 2]. Таким чином, метафори виступають важливим пізнавальним механізмом, який дозволяє пізнавати складне через просте, абстрактне через конкретне, невідоме через відоме. Своєрідність релігійного тексту полягає у створенні психологічного ефекту, який досягається використанням експресивних, емоційно насичених засобів образності для максимального наближення аудиторії до розуміння релігійних істин. Релігійний текст характеризується власною специфічною побудовою [3].

Домінування стилістично забарвлених мовних одиниць впливає на виразність конфесійного мовлення, стає стилеутворюючим чинником. Пріоритетне місце відводиться релігійній метафорі, яка надає тексту образності й емоційності, наприклад: *I am the bread of life (John 6: 47-51)* Людина (Ісус) уподібнюється хлібу життя, відбувається трансформація ЛЮДИНА – ХЛІБ, яка здійснює вагомий вплив на реципієнта. Варто зазначити, що науковці Д. Болінджер, А. Баранов, Ю. Караулов, І. Кобозева, Е. Опаріна виділяють саме емоційно-образну функцію метафор головною у релігійному дискурсі.

Серед характерних особливостей релігійних метафор, можна вважати часте використання абстрактних сутностей [5], наприклад: *I am the way and the truth and the life (John 14: 5-7)*. Отже, ми спостерігаємо перенесення ознак зі сфери джерела до

сфери мети у трансформації ЛЮДИНА – АБСТРАКТНА СУТНІСТЬ, де людина (Ісус) наділяється ознаками шляху, правди і життя, що наділяє згадану сферу святістю, розширює її семантичний обсяг.

Важливу роль у релігійній комунікації відіграють іменні метафори [3], які уподібнюють Бога до когось-небудь або чогось-небудь: *King of the Glory, Lord of Lords, God of the Heaven and Earth, Father-Creator*. Вони створюють яскраву образність, мають суттєвий маніпулятивний характер. У прикладі: *I am the gate; whoever enters through me will be saved (John 10:9)*, представлено трансформацію ЛЮДИНА – ПРЕДМЕТ. Людина, яка знаходиться у царині мети набуває ознак зі сфери джерела, адже вхід є початком, зміною, відкриттям нового світу.

Отже, мова, яка обслуговує сферу релігії, становить досить замкнений семантичний простір. Саме в релігійному дискурсі використовуються знаки, які завдяки своїм завуальованим характеристикам, створюють ефект божественного. Розглянуті метафори мають значний маніпулятивний потенціал. У **перспективі** дослідження плануємо аналіз метонімічного перенесення в англомовних релігійних текстах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Лакофф Дж. Мышление в зеркале классификаторов / Дж. Лакофф // Новое в зарубежной лингвистике; [пер. с англ.]. – М. : Прогресс, 1988. – Вып. 23. – С. 12-51.
2. Метафора в языке и тексте / [Отв. ред. В. Н. Телия]. – М.: Наука, Академия наук СССР Инс-т языкознания, 1988. – 176 с.
3. Поліна Г. В. Мовна об'єктивація концепту БОГ в американському дискурсі XIV-XX ст.: автореф. на здобуття наук. ступеня канд. філолог. наук: спец. 10. 02. 04. "Германські мови" / Г. В. Поліна. – Х., 2004. – 20 с.
4. Полюжин М. М. Концептуальна система як базове поняття когнітивної семантики й теорії мовної особистості / Михайло Михайлович Полюжин // Проблеми романо-германської філології: зб-к науков. праць. – Ужгород: Ліра, 2005. – С. 5-19.
5. Чернишова Ю. О. Вплив мовної картини світу на релігійну свідомість: До проблеми перекладу релігійних текстів / Ю. О. Чернишова // Проблеми семантики, прагматики і когнітивної лінгвістики: зб-к. наук. праць. – К., 2004. – Вип. 5. – С. 93-100.